

**ADALET BAKANLIĞI İLE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI (UNDP)
TARAFINDAN ORTAKLAŞA YÜRÜTÜLEN
“KURUMSAL YÖNETİM PERSPEKTİFİNDE YARGI REFORMUNUN DESTEKLENMESİ PROJESİ”
KAPSAMINDA YARGI TEŞKİLATINDA YÜRÜTÜLEN
ANKET ÇALIŞMASININ SONUÇLARININ AÇIKLANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN
TOPLANTI İZLENİMLERİ**

**Hazırlayan : Fetih Sayın
Danıştay 2. Daire Tetkik Hakimi
YARSAV Yönetim Kurulu Üyesi**

Danıştay Başkanlığı'nın (Personel ve Eğitim Müdürlüğü) Danıştay'ın tüm Daire Başkanlıklarına hitaplı, 09.04.2009 tarih ve 935 sayılı yazısıyla; ekinde yer alan Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü'nden alınan yazı doğrultusunda, Adalet Bakanlığı ile UNDP tarafından ortaklaşa yürütülen proje kapsamında 16-17 Nisan 2009 tarihlerinde Ankara Sheraton Otelinde gerçekleştirilecek olan seminere, Başkanlıklarca uygun görülecek birer tetkik hakiminin isminin bildirilmesi istenmiş olup, bu kapsamda görevlendirilmem üzerine katıldığım, 16 Nisan 2009 tarihinde tam gün 17 Nisan 2009 tarihinde ise yarım gün olarak gerçekleşen seminerde izlediğim ve özellikle henüz kapsamını tam olarak bilemediğimiz Anayasa Değişikliğine ilişkin çalışmaların yoğunlaştığı bu günlerde yaşanacak süreçte bazı hatalı sonuçların doğmasının engellenmesine katkı sağlayacağı ümidiyle bir rapor halinde hazırlamak suretiyle ilgili tüm birimler ve meslektaşlarımızla paylaşılmasında yarar olduğu düşüncesiyle bu yazı kaleme alınmıştır.

Anılan Seminere katılmadan önce UNDP'nin bu proje ile ilgili tanıtımının yer aldığı <http://www.undp.org.tr/Gozlem3.aspx?WebSayfaNo=1280> adresli siteyi ziyaret ederek edindiğim bilgileri hiçbir değişiklik yapmaksızın (sadece dikkat çekilmesi gerektiğini düşündüğüm ibarelerin bazılarının altını çizerek bazılarını ise koyulaştırarak vermeyi uygun gördüm) aynen aktarıyorum;

“Proje Adı:

Kurumsal Yönetim Perspektifinde Yargı Reformunun Desteklenmesi Projesi

Bütçe: 112,000 Amerikan Doları

Süre: Ocak-Ağustos 2008

Durum

Yargıda reform Türkiye'nin öncelikli konularından birisidir. AB'ye aday bir ülke olarak Türkiye'de hükümetler son yıllarda kapsamlı yasal düzenlemeler yapıyor. Türkiye'nin yargıda reform konusundaki güçlü taahhütleri çeşitli ulusal dokümanlarda ifadesini bulmuştur. Türkiye Hükümeti, yargı alanında reformların devam etmesine duyulan ihtiyacı Dokuzuncu Kalkınma Planında açıkça vurgulamıştır: “Yargının işleyişinde ve temel unsurlarında hizmet kalitesini artırıcı çabalar sürdürülecek; hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti gerekleri çerçevesinde, yargılama sürecinin hızlı, adil, güvenli ve isabetli şekilde işlenmesini sağlayacak hukuksal ve kurumsal düzenlemeler yapılacaktır.” Ayrıca 2003 yılında kabul edilen Ulusal Program'da yargının işlevselliği ve verimliliğiyle ilgili olarak Hükümet aşağıdaki ifadelere yer verdi. “Devletimizin temel niteliklerinin başında gelen hukuk devleti ilkesinin evrensel hukuk değerlerini benimsemiş çağdaş toplumlardaki anlayışla ülkemizde de yerleştirilmesi, adalet hizmetlerinin modern toplumun gereklerine uygun şekilde etkili hale getirilmesi Hükümetin bu alandaki en önemli hedefi olup, bu bağlamda gerçekleştirilecek yargı reformu demokratikleşme sürecinin temelini oluşturuyor.”

Kurumsal Yönetim Perspektifinde Yargı Reformunun Desteklenmesi başlıklı bu proje, **AB üyesi ülkelerde gerçekleştirilen reformlar analiz edilerek** Türk yargı sisteminin kurumsal yönetiminde etkinliği bulunan kurumların, hukuk devleti ve yargı bağımsızlığı ilkeleri ışığında kurumsal yönetim kapasitesinin geliştirilmesi çabalarını desteklemeyi amaçlıyor.

Amaç

UNDP, politik olarak tarafsızlığı ve BM değerlerini temsil ediyor. Yarım yüzyıldan daha fazla bir süredir Türkiye'deki varlığı ve kamu, STK'lar, özel sektör, akademi ve diğer donör kuruluşlar gibi ilgili paydaşlarla süredir diyalogu, UNDP'yi ulusal hükümet nezdinde güvenilir bir ortak kılıyor. Temel kurumsal işlevlerinden birisi

olan kapasite geliştirmeyle UNDP, adalete artan erişimle yargıda iyi yönetişimi sağlamada ulusal hükümete katkı verecek pozisyonudadır.

Herkesin adalete erişimi, UNDP'nin global bağlamda tanımladığı demokratik yönetişim altındaki hizmet alanlarından birisidir. Bu, demokratik süreçlerin kalite ve işlerliğiyle bireylerin adalete erişimlerinin birbiriyle sıkı bir bağlantısı olduğu görüşünden kaynaklanıyor. Demokratik yönetişim kapsamında adalete erişim hizmet alanı, bireylere adalete sistemi yoluyla adil çözümler sağlayan süreçlerle ilgilenir. UNDP'nin adalete erişim stratejisi dört ana ilkeye dayanır: Eşdeş ilkeler olan hizmet sunanların hesap verebilirliği ve hak sahiplerinin güçlendirilmesi, kapasite geliştirme stratejilerinin amaçlarını oluşturuyor. **Katılımcılık ise programlama sürecinin tüm aşamalarındaki temel ilkedir.**

Türkiye'deki yargı sisteminde süregiden çalışmalara UNDP'nin özgü katkısı; farklı ülkelerin yapıları ve örneklerini sağlamayı olanaklı kılan global deneyimi ve kapasitesi ve aynı zamanda hizmet sunumunun her alanında ve hizmet sunanların her faaliyetinde insan haklarına dayalı yaklaşımların yerleştirilmesini sağlamak amacını güden kurumsal kapasite geliştirme çalışmalarına teknik destek sağlamak olacaktır. Bu bağlamda Proje, yargı sistemi ile çalışarak, **AB üyelik sürecinde güncellenen öncelikleri yerine getirmesini mümkün kılacak kapasite gelişimine katkı sağlamaktır.**

Proje Nasıl Uygulanıyor ?

Proje kapsamında, **AB'ye üyelik sürecinde gerçekleştirilen adaletteki reformun mükellef bir şekilde gerçekleştirilmesine yönelik yol haritasını sağlamaya dönük** Türk yargı sisteminin kurumsal yönetimine dair bir değerlendirme yapılacak. Adaletteki kurumsal yönetime dair bu çalışma, Adalet Bakanlığı, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Yargıtay ve Danıştay gibi yüksek mahkemelerin yapıları ve kendi aralarındaki etkileşimlerine yönelik genel bir değerlendirme sağlayacak. Bu değerlendirmenin çıktısı, mevcut yapılar ve süreçler hakkında temel bilgi verecek olan kapsamlı bir durum değerlendirmesi olacak. Nihai olarak, proje, Türkiye'de süre giden yargıda reform sürecine yönelik daha fazla politika önerisi ve kapasite geliştirme programını tanımlayan **bir yol haritasına temel teşkil edecek kapsamlı bir çerçeve sağlayacak.**

Ortaklarımız

Adalet Bakanlığı”

Öncelikle yukarıda yer verilen bilgilerden çıkardığım en önemli sonuçları aktaracak olursam;

- 1- Bu çalışma AB'ye üyelik sürecinde yargıda yapılacak reform çalışmalarını destekleyecek bir yol haritasına temel teşkil edecek kapsamlı bir çerçeve olmak üzere yapılmıştır,
- 2- Katılımcılık programlama sürecinin tüm aşamalarındaki temel ilkedir,
- 3- UNDP, politik olarak tarafsızlığı ve BM değerlerini temsil ediyor. Yarım yüzyıldan daha fazla bir süredir Türkiye'deki varlığı ve kamu, **sivil toplum kuruluşları**, özel sektör, **akademi** ve diğer **donör kuruluşlar** gibi **ilgili paydaşlarla** (benim notum: oysa ki görünen odur ki, bu çalışmalar bakımından ortak olarak sadece adalet bakanlığı belirlenmiş) **süre giden diyalogu**, UNDP'yi **ulusal hükümet nezdinde güvenilir bir ortak kılıyor.**

Burada yukarıda yer verdiğim site'de link verilen yine aynı konu ile ilgili olarak daha önce neler yapıldığının anlatıldığı <http://www.undp.org.tr/Gozlem3.aspx?WebSayfaNo=1319> adresli sayfaya yönlendirildiğinde ise yaşanan süreç “Türk Yargı Reformuna Destek” başlığı altında şu şekilde aktarılmaktadır (koyulaştırmalar ve alt çizimler bana aittir);

“Kurumsal Yönetim Perspektifinde Yargı Reformunun Desteklenmesi” Projesi kapsamında 13-14 Mart 2008 tarihinde Ankara'da bir çalıştay gerçekleştirildi. UNDP Türkiye Ofisi ve Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı tarafından düzenlenen çalıştayın amacı mevcut yapıyı, görevleri ve Türk yargı sisteminin kurumsal yönetiminin temel yapı taşları arasındaki etkileşimi tartışmaktı.

Genel anlamda, çalıştay Türkiye için yüksek öncelikli konulardan biri olarak görülen yargı reformuna dayanıyor. Avrupa Birliği'ne aday ülke olarak Türkiye, son yıllarda kapsamlı yasal ve anayasal düzenlemeler yapıyor. Türkiye'nin yargı reformuna ilişkin taahhüdü, yargı reform çabalarının devamının vurgulandığı çeşitli ulusal politika çerçeve dokümanlarında da dile getiriliyor.

Geniş bir katılımcı topluluğunca gerçekteşen bu iki günlük çalıştayda Türkiye'nin yargı reformuna ilişkin çabaları ve **özellikle de Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ile Yargıtay ve Danıştay gibi yüksek**

mahkemelerin yapısı hakim ve savcılar gibi adalet aktörlerince tartışıldı. Dünyadaki ve özellikle AB ülkelerindeki yargı sisteminin kurumsal yönetimine ilişkin uluslararası deneyimler de bu çalıştayda paylaşıldı.

Çalıştayın ilk gününde, **Adalet Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Sadi Güven** ve **UNDP Türkiye Temsilcisi Mahmood Ayub'un** konuşmalarının ardından, **Strateji Geliştirme Kurulu Başkanı Hüseyin Yıldırım** **Adalet Bakanlığı'nın Stratejik Planı, 2007-2012 yıllarını kapsayan Eylem Planı ve Adalet Bakanlığı'nın Yargı Reformu Stratejisi taslağı** üzerinde kapsamlı bir sunum yaptı. **Bu noktada odaklanılan, bu belgelerin, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun yapısındaki olası değişikliklerle ilgili bölümleri**di. (benim notum: neden bu noktaya odaklanılıyor da Adalet Bakanlığı'nın AB raporları ile de sürekli eleştirilen yargı erki üzerindeki negatif rolü üzerinde odaklanılmıyor, çünkü çalışmanın ortağı da ondan) **Katılımcılar ayrıca, Personel İşleri Dairesi Genel Müdür Yardımcısı'nca Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun yapısı, üyelerinin seçim prosedürleri, atama ve terfilere ilişkin görev ve sorumlulukları hakkında bilgilendirildi. Çalıştayın ikinci günü, Yargıtay ve Danıştay başta olmak üzere yüksek mahkemelerin yapısına ilişkin tartışma ve görüş alışverişini mümkün kılan platformlara ayrıldı.**

Çalışmaya UNDP Bratislava Bölgesel Merkez Ofisi temsilcileri ve **uluslararası danışman Larry Taman** da katılarak **Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun ve Yüksek Mahkemelerin yapılarıyla ilgili uluslararası düzenlemeler ve uygulamalar başta olmak üzere**, küresel bağlamda yargı reformu ile ilgili deneyimlerini aktardılar. Bu kapsamda, **Taman**, yargının özellikle değer sistemlerini anlattığı "Bağımsız Yargı ve Yargısal Hesap Verebilirlik: Hassas Bir Denge" konulu bir tanıtım yaptı."

Görüldüğü üzere yukarıda UNDP'nin bizzat kendi belirttiği genel ilkelerle çatışan bir şekilde, bütün bu çalışmalar yapılırken, Adalet Bakanlığı'nda görevli hakimler hariç olmak üzere yargının her coğrafi bölgesi, her makam ve mevkisinde bulunan 1200'den fazla üyesi olan, Dünya Yargıçlar Birliği (İAJ) ve Demokrasi ve Özgürlükler İçin Avrupa Yargıçlar Birliği (MEDEL) ile etkin bir işbirliği içinde Dünya ve Avrupa'da yargısal alanda yaşanan tüm gelişmeleri yakından takip eden, aynı zamanda uygulamadaki sıkıntıları da en iyi bilen, bu konuda yayınları olan, alanındaki tek **sivil toplum kuruluşu** olan YARSAV bilinçli bir şekilde bütün bu çalışmaların dışında tutulmuştur.

Sadece YARSAV değil, aynı zamanda barolar, yüksek yargı organları ve en kapsamlı değişikliklerin yapılması düşünülen HSYK üyelerinin de bu çalışmalara **etkin katılımı** sağlanmamıştır.

Bütün çalışmalar Adalet Bakanlığı'nın bir başka anlatımla **yürütme erkinin** yönlendirmesi doğrultusunda sürdürülmüş, **yargı erki** kendisiyle ilgili olarak yapılacak önemli düzenlemelerin hazırlığında dışarıda tutulmuştur. Bu dışarıda tutuluş sadece hazırlık aşamasında değil katılmış olduğumuz seminerde de ısrarla sürdürülmüştür.

Oysaki BM Bangalor Yargı Etiği ilkelerinde de yer aldığı şekilde yargı etiği ile ilgili yüksek standartları muhafaza etmek ve iletmeye yönelik temel sorumluluk her ülkede yine yargının üzerindedir." İşin doğası ve bağımsız bir erk olmanın gereği de budur.

Bütün bu saptamalardan sonra 16-17 Nisan 2009 tarihinde yapılan çalışmaya gelince öncelikle ekte yer alan program incelendiğinde görüleceği üzere bir buçuk gün süren programın hiçbir anında yargı mensuplarının etkin bir katılımı bulunmamakta olup, yargı mensupları sadece ve sadece dinleyici olarak ve sembolik bir sayıda bulunmakta, asıl amacın HSYK'nın mevcut yapısında önemli değişiklikler yapılması olduğu anlaşılacakla birlikte ne kürsüde ne de dinleyici sıralarında HSYK üyelerinden hiçbirinin (16.04.2009 tarihinde sayın Adalet Bakanımızca belirlenen gündemi görüşmek üzere toplantıda olmaları nedeniyle) bu önemli toplantıya katılmadıkları dikkatlerden kaçmamıştır.

Ekte yer alan seminer programındaki akış doğrultusunda toplantı ile ilgili olarak almış olduğum notlardan derlediğim bilgileri sıralayacak olursam:

Açılış konuşmaları Sn. Kenan Özdemir (Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürü) ve Sn. Ulrika Richardson (UNDP Daimi Temsilci Yardımcısı), tarafından yapılmış olup; özet olarak;

Sn. Kenan Özdemir tarafından;

- Bakanlıkta proje eşgüdüm komisyonu oluşturulduğu,
- Ankete 1080 yargı mensubunun katıldığı, katılımın %10 oranında gerçekleştiği,
- Anket sonuçlarının bağımsız bir şirkete analiz ettirildiği,
- **Prof. Dr. Yavuz Atar'ın önemli katkılarda bulunduğu,**

Sn. Ulrika Richardson tarafından:

- Demokratik yönetişimin kendileri için çok önemli olduğu,
- Yargı Reformunun Türk hükümeti için öncelikli olduğu,
- UNDP'nin 170'den fazla ülkede çalışan bir organizasyon olduğu,
- Yargıya erişim, resmi **veya gayri resmi** yargı kuruluşlarının geliştirilmesi; kapasitenin geliştirilmesi; kurumların geliştirilmesinin; hukukun üstünlüğü ve fakirliğin azaltılması bakımından önemli olduğu,
- Türk yargı sistemindeki reform çalışmalarının, çok önemli paydaşların katılımı ile gerçekleştirildiği,

Anlatılmış sonrasında ise Sn. Seher Alacacı (UNDP Proje Sorumlusu) proje hakkında sunum yapmış ve Sn. Dr. Leyla Şen (UNDP Demokratik Yönetişim Programı Müdürü) tarafından anket sonuçları açıklanmıştır.

Sn. Seher Alacacı tarafından:

- Yargı Reformu konusunda mevcut ulusal dökümanlara (Dokuzuncu Kalkınma Planı, 60. Hükümet Programı, 2008 Ulusal Program,...vb) değinildi,
- Demokratik yönetişimin alt hizmet alanı olarak herkesin adalete erişiminin önem taşıdığı,
- Adalete erişim ve kapasite geliştirme stratejileri bakımından ise; hizmet sunumunun artan etkinliği; hukuk düzeninin güçlendirilmesi ve vatandaşın adalete erişiminin önem taşıdığı,
- Bu kapsamda; Ocak 2008'de masa başı çalışması yaptıkları, **hazırlık toplantısının 31 Ocak-1 Şubat tarihlerinde Bratislava'da yapıldığı**, (benim notum; neden Türkiye ile ilgili bir çalışmanın hazırlık toplantısı Türkiye'de değil de Bratislava da yapılıyor maalesef anlayamadım) adalet alanındaki temel kurum ve kuruluşlarla Ankara'da 13-14 Mart 2008 tarihlerinde bir Çalıştay gerçekleştirildiği, sivil toplum örgütleri (?) ve barolarla görüşmeler yaptıkları, Temmuz 2008'de İtalya ve Polonya'ya çalışma ziyareti gerçekleştirildiği, Temmuz-Aralık 2008 döneminde ise **anket çalışmasının** gerçekleştirildiği, Türkiye'de yargı sisteminin kurumsal yönetimine ilişkin 2. değerlendirme raporunun hazırlandığı, yapılan seminerden sonra da Nisan 2009 itibarıyla seminer değerlendirme raporunun yayımlanacağı **ve nihai değerlendirme raporu olacağı**,
- Yargı alanında Adalet Bakanlığı ve yüksek yargı organlarıyla sürdürülebilir ortaklığı önemsedikleri vurgulandı

Sn. Dr. Leyla Şen tarafından:

Her ne kadar Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürünce belirtildiği üzere ankete toplamda 1080 kişi katılmış ise de, 60 adet anketin genel trendi destekler nitelikte olması nedeniyle değerlendirilmediği (?) belirtildikten sonra, ankette yer alan soru ve önermelere verilen cevapların genel değerlendirilmesi yapılarak;

- "HSYK yargının tamamını temsil etmektedir" şeklindeki önerme bakımından; katılımcıların %25'inin kesinlikle katılıyorum / katılıyorum, %73'ünün ise kesinlikle katılmıyorum / katılmıyorum şeklindeki şıklardan birini tercih ettikleri, kesinlikle katılmıyorum / katılmıyorum şıklarını tercih edenlerin bu konudaki önerilerine bakıldığında çoğunlukla tüm hakim ve cumhuriyet savcıları arasından üye seçilebilmelidir (%38,9) ve taşrada çalışan hakim ve savcılardan temsilciler bulunmalıdır (%12) şeklinde öneri getirildiği, üçüncü sırada ise Adalet Bakanlığı ile ilişkisi kesilmeli üyeleri çıkarılmalıdır (%11) şeklindeki önerinin getirildiğinin görüldüğü,
- "HSYK'ya hakim ve savcılar arasından yine hakim ve savcılarca üye seçilebilmelidir" şeklindeki önermeye; katılımcıların %86'sı katıldığını, %13'ünün ise katılmadığını belirttiği

- “HSYK’ya üye seçecek hakim ve savcılar 1. sınıfa ayrılmış olmalıdır” şeklindeki önermeyi; katılımcıların %54,3’ü katılıyor, %44’ünün ise katılmıyor şeklinde işaretlediği,
- “HSYK’ya TBMM tarafından üye seçilebilmelidir” şeklindeki önermeye; katılımcıların %26’sının katıldığı, %72’sinin ise katılmadığını belirttiği,
- “HSYK’ya Yargıtay ve Danıştay tarafından üye seçilebilmelidir” şeklindeki önermeye; katılımcıların %80’inin katıldığını, %18’inin ise katılmadığını belirttiği,
- “HSYK’nın ayrı sekreteryası bulunmalıdır” önermesine katılımcıların; %85’inin katıldığı, %8’inin ise katılmadığı,
- “Özerk bütçesinin olması gerektiği” önermesine yine %83 oranında katıldığı, %7 oranında katılmadığı %10’unun ise mevcut düzenlemenin yeterli olduğu yönündeki şıkkı işaretlediği,
- “Teftiş Kurulu HSYK’ya bağlı olarak faaliyet göstermelidir” şeklindeki önermeyi; katılımcıların %70’i katılıyor, %21’i katılmıyor şeklinde işaretlerken, %9’unun ise mevcut düzenlemenin yeterli olduğu kanısında olduğu,
- “HSYK’nın atama ve yetki kararlarına karşı yargı yolu açılmalıdır” şeklindeki önermeye; katılımcıların %82’si katıldığını, %16’sının ise katılmadığını belirttiği,
- “HSYK’nın disipline ilişkin kararlarına karşı yargı yolu açılmalıdır” şeklindeki önermeye; katılımcıların %94’ünün katıldığını, %5’inin ise katılmadığını belirttiği,
- “HSYK’nın disipline ilişkin kararlarına karşı kararı verenlerin katılmadığı ”hakimlerden oluşan özel bir merci nezdinde” etkili bir itiraz yolu geliştirilmelidir”, önermesine katılımcıların %79’unun katıldığı, %17’sinin ise katılmadığı,
- “HSYK kararlarının gerekçeli olması gerekir” şeklindeki önermeye; katılımcıların %98’inin katıldığı, %2’sinin ise katılmadığı,
- **“HSYK’da Adalet Bakanı ve Müsteşarı bulunmalıdır” önermesine katılımcıların %47,5’i katılırken, bu öneriye %48’inin katılmadığı, anlamlı bir farklılığın olmadığı, kesinlikle katılmıyorum/katılmıyorum yanıtlarını verenlerin önerilerine bakıldığında ise; %38,9’unun yargı bağımsızlığının korunması açısından sakıncalı olduğunu, %16,4’ünün ise sadece yüksek mahkeme üyelerinden oluşması gerektiği yönünde görüş belirttiğinin görüldüğü,**
- “HSYK’ya Adalet Bakanı başkanlık etmelidir” şeklindeki önermeye %38 katıldığı, %53 oranında ise katılmadığı, %9’unun ise fikrim yok şıkkını işaretlediği. Bu önermeye katılmayanların önerilerine bakıldığında ise; %62.8’inin başkanın üyeler arasından seçilmesi gerektiği yönünde görüş beyan ettiklerinin görüldüğü,
- “HSYK’nın disipline ilişkin kararları kişisel veriler korunarak yayınlanmalıdır” şeklindeki önermeye; katılımcıların %74’ünün katılıyor, % 22’sinin ise katılmadığını belirttiği,
- “HSYK’nın hakim-savcı atama, tayin, terfi, disipline ilişkin mevcut prosedürü yeterlidir” önermesine büyük çoğunlukla katılmadığı, %25 oranında katılıyor, %65 oranında ise katılmıyorum şıkkının seçildiği,
- “Yargıtay ve Danıştay’a üye seçiminde göz önüne alınan kriterler yeterlidir” şeklindeki önermeye; katılımcıların %23’ünün katıldığı, %69’unun ise katılmadığı,
- “Yargıtay ve Danıştay Başkanlık seçimleri için mevzuat yeterli ve uygundur” şeklindeki önermeye; katılımcıların %46’sının katıldığı, %37’sinin ise katılmadığı (fikrim yok %18),
- **“Yargıtay ve Danıştay üyeliği süre ile sınırlı olmalı ve yeniden seçilme mümkün olmamalıdır” önermesine baktığımızda ise katılımcıların %56’sının bu önermeye katıldığı, %38’inin katılmadığı’nın görüldüğü (fikrim yok %6),**
- “Yargıtay ve Danıştay’ın ilk derece mahkemesi olarak baktığı dava sayısının azaltılması gerektiği” önermesine katılımcıların %78’inin katıldığı, %17’sinin ise katılmadığı,
- “Yargıtay ve Danıştay’ın daire sayısı yeterlidir” önermesine katılımcıların %33,4’ünün katıldığı, %60.3’ünün katılmadığı,
- “Yargıtay ve Danıştay’da tetkik hakimliği müessesesi bulunmalıdır” şeklindeki önerme bakımından katılımcıların %81’inin katıldığı, %17’sinin ise katılmadığı,

- “Yargıtay ve Danıştay’da kararlarına karşı direnilen dairenin genel kurula katılıp oy kullanması doğru bir uygulamadır” şeklindeki önermeye katılımcıların, %42’sinin katıldığı, %55’inin ise katılmadığı,
- “Yargıtay ve Danıştay dairelerinin ilk derece mehkemeleri hakim ve savcılarının kararlarını not usulü ile değerlendirmesi doğru bir uygulamadır” önermesi bakımından katılımcıların %58’inin katıldığı, %38’inin ise katılmadığı,
- “Danıştay’da hakim, savcılık mesleğinden olmayan üye bulunması doğru bir uygulamadır” önermesi bakımından katılımcıların %20’sinin katıldığı, %76’sinin ise bu önermeye katılmadığı,
- “Danıştay’da hakim, savcılık mesleğinden olmayan üyeleri Cumhurbaşkanının seçmesi doğru bir uygulamadır”; önermesi bakımından katılımcıların %32’sinin bu önermeye katıldığı, %58’inin ise katılmadığı,
- “Danıştay’ın ikincil mevzuat için görüş bildirme görevi etkin bir şekilde yerine getirilmektedir, bu görevine devam etmelidir”, önermesi ile ilgili olarak katılımcıların %54’ünün katıldığı, %28’inin ise katılmadığı (%18 fikrim yok),

Şeklinde görüş belirtildiği ifade edilerek, genel olarak anket sonuçları özetlendi,

Bu değerlendirmeden sonra edinebildiğimiz anket çalışmasına ilişkin sonuçları gösteren belgenin incelenmesi neticesinde ise anılan belgede ayrıca;

- İlk önerme ile bağlantılı olarak “HSYK, Hakimler Yüksek Kurulu ve Savcılar Yüksek Kurulu şeklinde iki ayrı kurul olarak yeniden düzenlenmelidir” önermesine katılımcıların %51’inin katıldığı, %44’ünün katılmadığı,
- Yine ilk önerme ile bağlantılı olarak “HSYK, Hakimler Yüksek Kurulu ve Savcılar Yüksek Kurulu şeklinde iki ayrı kurul olarak yeniden düzenlendiği takdirde, Hakimler Yüksek Kurulu’nun da kendi içinde Adli Yargı ve İdari Yargı şeklinde iki alt kurul olarak düzenlenmelidir” önermesi ile ilgili olarak katılımcıların %58’inin katıldığı, %38’inin ise katılmadığı,
- **“HSYK’ya üye seçimine ilişkin mevcut uygulama devam ettirilmelidir” önermesi bakımından ise katılımcıların %17,5’inin katıldığı, %80,3’ünün ise katılmadığını belirttiği görülmüştür.**

Bunun dışında yine anılan belgede yer alan katılımcıların **görevlerine göre dağılımını** gösteren tablo incelendiğinde ise şöyle ilginç bir durum ortaya çıkmaktadır;

Hakim 694 adet (%70,5);
 Cumhuriyet Savcısı 265 adet (%26,9);
Danıştay Savcısı / Tetkik Hakimi 13 adet (%1,3);
 Yargıtay Üyesi 12 adet (%1,2);
 Toplam 984 adet
 Boş 37 adet
 Genel toplam:1021 adet

Oysaki tarafımdan birinci günün sonunda görev yaptığım Danıştay nezdinde yapmış olduğum araştırma neticesinde **Danıştay’dan resmi yazı ekinde 165 adet anket formunun gönderildiği** (bizzat yazı içeriğinde ekinde 165 adet anket formunun bulunduğu belirtilmiştir) öğrenilmiş, seminerden sonraki hafta edinebildiğim bilgi çerçevesinde; Yargıtay’dan da 300 civarında anket formunun Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü’ne gönderildiği öğrenilmiştir. Bu durum (sadece Danıştay ile ilgili veri edinebildiğimden Danıştay’la ilgili olarak) seminerin son günü ilgililerine sorulmuştur. Alınan yanıtta ilgili bölümde yer verilecektir.

Bu ek açıklamalardan sonra sonraki konuşmacılarla ilgili edindiğim bilgiler ve izlenimlerime devam edecek olursam;

Sn. Igor Dzioluk (Polonya Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı);

Konuşmasında, Polonya'da Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Yapılan Yargı Reformu'na İlişkin Çalışmalara değinerek;

- İki kademeli idare mahkemeleri sisteminin 2000 yılında gündeme geldiği,
- Bizdeki HSYK benzeri olan Ulusal Adalet Konseyi'nin ise 20 yıl önce kurulduğu, kuruluşunun AB için olmadığı, nitekim AB içinde ulusal konseyi olmayan ülkeler bulunduğu
- Yargının bağımsızlığı ve etkinliğinin AB standartları kapsamında önemli olduğu ancak çözüm şekillerinin ülkeden ülkeye farklılık gösterdiği,
- AB kanunlarının bu konudaki doğrudan etkisini belirtecek olursak Varşova'da kurulmuş özel bir yargı merciinin bulunduğu (rekabet ve tüketici konusunda),
- AB'nin kendi üyelikleri ve diğer ülkelerin üyelikleri sürecinde, adalet sistemlerini inceleme konusu yapmadıkları, bu durumun Hırvatistan ve Türkiye ile masaya yatırılmaya başlandığı,
- Yeni anayasa ile adalet sisteminde dönüşümün hızlandığı, Ceza ve Medeni Kanun çerçevesinde alt komiteler kurulduğu,
- Mahkemelere başvuru haklarının genişletildiği, dava sayısının hızla arttığı, bu nedenle oldukça fazla sayıda hakim ve savcı aldıkları, AB ülkeleri arasında halihazırda Almanya'dan sonra en çok yargı mensubunun Polonya'da olduğu, belirtildi.

Sn. Ryszard Pek (Polonya Ulusal Yargı Konseyi Başkan Yardımcısı);

(Polonya Ulusal Yargı Konseyi, semineri düzenleyenlerce gerek programda ve gerek anlatımlarda Polonya Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu olarak adlandırıldığından bundan sonraki anlatımlarda bu ifade kullanılacaktır.) Polonya'daki Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun Rolü ve Yapısı hakkında bilgi verdi, kendisi İngilizce bilmediği için kendi dilinde konuştu ve çeviri bir tercüman aracılığıyla yapıldı, anlattığı hususlardan önemli gördüklerim satırbaşlarıyla şunlardır;

- Öncelikle Polonya HSYK'sının yapısı ve işlevi konusunda detaya girmeyeceğini belirtti,
- AB'nin birliğe üye devletlerin çözümlerine saygı gösterdiği, geçerli bir tek modelinin bulunmadığı,
- Başkan yardımcılığını yürüttüğü HSYK'dan kısaca bahsetmesi gerekir ise;
- HSYK'nın öncelikle adaleti diğer mahkemeler nezdinde temsil etmesi gerektiği, **yargı bağımsızlığını zedeleyen faaliyetlere engel olması gerektiği**,
- Yasama ve Yürütme erki ile yargı erki arasında köprü vazifesi gördüğü,
- Bunun göstergesinin 25 kişilik yapısında bulunduğu (Cumhurbaşkanı temsilcisi, adalet bakanı,...vb.)
- HSYK'nın özel statülü olduğu ve erkler arasına yerleştirilmesi gereken bir organ olduğu,
- Tam adli bir organ olmadığı, yargılama görevinin mahkemelere ait olduğu,
- Geniş anlamda yargılama organının bir parçası olarak değerlendirildiği,
- Anayasa Mahkemesi'nin görüşüne göre özerk, bağımsız bir devlet kuruluşu olduğu, fonksiyonlarının yargı ile ilgili olduğu;
- Kurulun hiçbir görevinin idari olmadığı;
- Anayasa Mahkemesi'nin görüşüne göre Kurul'un; yargıçların özerkliği, adli sistemin doğru organizasyonu, etik ilkelerin yerleştirilmesi ve güçlendirilmesi konularında faaliyet gösterdiği,

AB Yaklaşımında Yargıya Güven Sorunu ele alınacak olursa;

- Yargı organizasyonunun yanında bunun en temel konu olduğu,

- Polonyalı bir şairin “bir devlet, bir ülke hakkında en adaletli yorum nasıl yapılır, onun adalet sistemine bakılarak” deyişinin, anlamlı olduğu,
- Bu konudaki en büyük sıkıntının medya konusunda yaşandığı. Medyanın yargı ile ilgili olumlu gelişmeleri göstermez iken, bireysel olaylara odaklandığı ve yargı sistemini kötü bir şekilde gösterdiğini, belirttikten sonra devamla;
- Yargıçlar kanunlara göre karar verirler, beklentilere göre değil,
- Yargı organlarının iyi imajının anlaşılması için topluma sağlıklı kanallarla bilgi akışı sağlanmalıdır,
- Yargıçların medya baskısı karşısında korunmaya ihtiyaçları vardır,
- Hollanda’da sosyal iletişim büroları kurularak yargı kararları topluma anlaşılır bir şekilde aktarılmaktadır.
- Tecrübelerimiz yargı organları ile toplum arasında doğru iletişimin oldukça zor bir görev olduğunu gösterdi,
- Polonya’nın da aktif bir üyesi olduğu AB HSYK’ları Birliği Ulusal Ağı (isim hatalı olabilir çevirmen bu şekilde çevirdi) yargı prestijinin rolünün çok önemli olduğu noktasında birleşti,
- Aynı zamanda yargı sistemine güveni ölçen bir grubun üyesi oldukları,
- Grubun çalışmalarının sosyologlar eşliğinde yargı sistemine güven ve güvensizliğin sebeplerini araştırdığı,
- Tasarlanan anket formunun aynı zamanda AB için yapılacak anket formuna da ilham kaynağı olabileceği,
- Fransa’da vatandaşların yargılama organlarına güveninin büyük risk taşıdığı, İtalya ve Polonya’da da böyle olduğu,
- Araştırma sonuçlarının, halkta ve kamuoyundaki güvensizliğin ana sebeplerinin; adil olmama, özerkliğin yokluğu, tarafçılık, rüşvetçilik, süreç ve özensizlik olduğunu gösterdiği,
- Her ne kadar araştırmaların metodolojisine itiraz edilebilse de bulguların hafife alınmaması gerektiği
- Yargıçlar olarak bu durumun yorumsuz bırakılmayacağı,
- Toplumda yargı ile ilgili bir kanının oluştuğu ve giderek pekiştiği,
- Yine de hatırlanmalıdır ki; adil olmayan karar verme subjektif bir görüştür, adli süreçte bulunanların duygusal görüşüdür ama tüm kararlar adildir de diyemeyiz,
- Burada önemli bir husus ise bu verimsizliğin, yanlışın ne kadarının yargıçlardan kaynaklandığının toplum tarafından bilinmemesi, tüm hatanın yargıçlara yüklenmesidir,
- Yargılama sürecinin verimsizliği sadece adli süreçten kaynaklanmıyor, işbirliği içinde olunan diğer kurumlardan da kaynaklanabilmektedir, (örneğin posta hizmetleri, mekan yetersizliği,...vb.)
- Hukukun hayatımızın her alanına girmesi mahkemelerin önemini, dolayısıyla dava sayısını arttırmaktadır,
- Aynı zamanda toplumun beklentileri artmaktadır, bu beklenti adil ve tarafsız yargılamanın artmasıdır,
- Yargılama yolunun genişletilmesi, yeni görevler bu görevlerin yerine getirilmesi için yeni ortamı şart koşturmaktadır,
- 3. kuvvetin diğer kuvvetlerle ilişkileri belirli bir yasal yapıya kavuşturulmuş olmalıdır, elinde yeterli alet olmalıdır, yüksek kalifiye yargıç kadrosu ve uygun modeli oluşturmak gereklidir,
- Diğer kuvvetlerin görevi gerekli koşulları sağlamaktır,
- Yargı kuvveti böyle detaylı ayarlamalar olmadan görevini ifa edemez, özerkliği tehdit altındadır,
- Yargıçların ücret konusu Anayasa Mahkemesi’nde pek çok dava konusu olmuştur,
- Ücret seviyesi halen geçerli bir sorundur bu husus her üye ülkede benzerdir,
- Bir karardan bahsetmek istiyorum, 18.02.2004 tarihli bir HSYK kararı, kararda vurgulanan şudur ki; Yargıçların ücret seviyesinin tespiti yargı sürecine çok etki etmektedir, her konuda önem taşımaktadır, yargı prestiji konusunda da çok önemlidir,

- Yargı Organlarının Finans Sorunu önemli bir rol oynamaktadır, Mahkemeler tarafından yürütülen yargısal faaliyet önemli bir Devlet görevidir, kamu kaynaklarından finanse edilmelidir.
- AB yargılama organları arasında karşılıklı güven yaratılması gereklidir,
- Bu da AB yargılama platformu olarak adlandırdığımızı yasaların ortak bir şekilde yorumlanması ve yargı kararlarının karşılıklı kabul görmelerini içermektedir,
- AB birliği organlarında yargıçların oyununun önemini arttırmak, entegrasyon sürecinde yargılama ve yargıçların rolü özellikle eğitim ve yargı sistemini idare etmekte rol alınması önemlidir,

Bu önemli açıklamalardan sonra soru cevap kısmına geçilmiş olup, Adalet Bakanlığı'nda görevli bir tetkik hakimince, sayın Ryszard Pek'e; Türkiye'de yasama organınca HSYK'ya üye seçilmesi yolundaki çalışmaların yargıya müdahaleye yol açacağı iddialarıyla eleştirildiği, Polonya HSYK'sının karma yapısının yargıya müdahale intibai yaratıp yaratmadığı, bu yönde bir sıkıntı yaşanıp yaşanmadığı soruldu;

Sayın Pek cevaben; AB üyesi ülkelerde çok çeşitli modellerin mevcut olduğu, bir tek modelden bahsedilemeyeceği, bu nedenle Türkiye'deki sistemi değerlendirme yetkisinin bulunmadığı, ancak Polonya'ya gelince; Kurul üyelerinin seçimle belirlendiği, Kurulun büyük çoğunluğunun yargıçlardan oluşması nedeniyle yargıçlar dışında sayıca azınlıkta olan kişilerin katılımının herhangi bir soruna yol açmadığı, tam tersine diğer katılımcıların bu sayede yargıçların sorunları hakkında bilgilendirmelerinin sağlandığı, **Fransa'da bir Anayasa değişikliğinin yapıldığı ve yargıçların azınlığa geçtiği bu durumdan son derece hoşnutsuz oldukları ve pek çok sıkıntının yaşandığı**, Yargıçların meslek sendikasının ol (son cümlecik maalesef çevirideki sorun nedeniyle anlaşılamadı ancak konuşmacının genel yaklaşımından yargı ile ilgili sorunların ağırlıklı olarak yine yargıçlarca çözülebileceği bu nedenle Yargıçların sendikasının olması gerektiği ya da HSYK'nın bir anlamda yargıçların Sendikası gibi çalışması gerektiği gibi iki farklı yorum çıkardım bu yorum tamamen bana aittir)

Daha sonra söz alarak Sayın Pek'e soru sormadan önce tercümandan şu bilgiyi edinmesini rica ettim; acaba sayın Pek Türkiye'deki HSYK'nın oluşumu, çalışma usulü,...vb. konularında yeterince bilgilendirilmiş miydi, örneğin, Kurulun Başkanının Adalet Bakanı olduğu, gündemin Bakanlıkça belirlendiği, Sekreteryanın Bakanlık Tetkik Hakimlerinden oluştuğu, özerk bir sekreteryası, bütçe ve binasının bulunmadığı, her zaman son sözü kurul söylemekle birlikte bu koşullar doğrultusunda ne söyleyeceğinin bakanlıkça belirlendiği yönünde yaygın bir kanının bulunduğu, ayrıca Teftiş Kurulunun da Bakanlığa bağlı olduğu, hususlarını biliyor muydu, buna cevaben sayın Pek bu konuda çok ayrıntılı bir bilgisinin bulunmadığı şeklinde bir yanıt verdi.

Bunun üzerine şu soruları sordum; Polonya'da HSYK başkanı nasıl seçiliyor, gündem nasıl belirleniyor, Kurulun sekreteryası ne şekilde oluşturulmuştur, Teftiş Kurulu kime bağlıdır, bunun dışında tüm gelişmiş demokrasilerde erkler ayrılığı ilkesinin olmazsa olmaz koşullarından biri olan yasama erkinde görevli bir milletvekilinin bakan olarak yürütme erkinde görev alması halinde otomatikman yasama üyeliği görevinin sona ermesi gerekirken Türkiye'de bunun böyle olmadığı Yürütme erkinde görev yapan bakanların aynı zamanda yasama organı üyeliklerinin de devam ettiği, Polonya'da bir milletvekili Adalet Bakanı seçilince yasama üyeliği görevinin devam edip etmediğini sordum;

Aldığım cevapları satırbaşlarıyla sıralayacak olursam;

- Kurulun başkanı üyeler tarafından gizli oyla seçiliyor, yargıç ağırlıklı bir kurul olduğu için hep yargı kökenli bir başkan seçiliyor,
- Gündemi başkanın onayladığı, ama kendi içlerinde oluşturulmuş yönetim divanı gibi yardımcı bir kurumun mevcut olduğu, gündemin burada oluşturulduğu, tüm üyelerin gündem önerisinde bulunabildikleri ve bunların da kabul edildiği,
- Kendisinin 5 yıllık üyelik sürecinde görüşülen konuların %80'nini yargıçların mesleki durumlarının oluşturduğu,

- Kurul sekreteryasının 2006 yılına kadar özerk bir yapısının bulunmadığı, bu görevin Cumhurbaşkanlığı bünyesinde yürütüldüğü, ancak bu durumun sıkıntı yarattığı ciddi bir çaba göstererek bu durumu düzelttikleri iki yıldır, kendilerine ait bir sekreteryaya ve bütçelerinin bulunduğu, kendilerini daha özerk ve daha bağımsız hissettikleri,
- Polonya’da Teftiş Kurulu’nun bulunmadığı,
- Son soru bakımından ise maalesef tercüman tarafından ne demek istediğim bir türlü aktarılamadı, sayın Pek soruyu HSYK üyesi seçilen hakimlerin asli görevlerine devam edip etmedikleri gibi algıladı ve soruya; kuruldaki görevin gönüllü bir görev olduğu, Kendisinin Yargıtay’daki diğer başkan yardımcısının ise Polonya’da (sanırım mahkemeyi kastetti) görevine devam ettiği, bunun görev süreleri sona erdiğinde mesleğe devamlarında içtihatları takip,...vb bakımından kolaylık sağladığı, herhangi bir sıkıntı yaşamadıkları yolunda cevap verdi.
- Ayrıca kurulun yapısının Anayasa’da tespit edildiğini belirtti.

Öğleden sonra programın panel kısmına geçildi.

“Yargı Reformu Sürecinde Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu” konulu panel

Panel Başkanı: Sn. Prof. Dr. Levent Köker – Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi

Panelistler : Sn. Prof. Dr. Yavuz Atar - Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Sn. Doç. Dr. Yusuf Şevki Hakyemez - Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
Sn. Larry Taman - Uluslararası Uzman

Tarafından HSYK’nın genel yapısı üzerinde duruldu, yapılan anket sonuçları üzerinden bazı genel değerlendirmeler yapıldı, konuşmacılar tarafından üzerinde durulan noktalara değinecek olursak ana başlıklarıyla;

Sn. Larry Taman

Bratislava’dan beri yaklaşık 18 aylık bir süreç boyunca bu projenin içinde yer aldığı, çok uzun yıllardır bu konularda çalışma yürüttüğü daha önce Nepal’de, Afganistan’da,...vb. benzeri çalışmalar yürüttüğü, proje ile ilgili görüşlerini üç ana başlık altında sunacağını belirtti ve;

Genel olarak :

- Bu çalışmaların son derece zor olduğu, Kanada’da benzeri sorunları kendilerinin de yaşadığı,
- Bu çalışmalarda hem öğrettikleri hem de yeni şeyler öğrendikleri, örneğin Türkiye’nin e-adalet çalışmalarında Dünya lideri olduğu,
- Yargı Bağımsızlığının en ideal koşullarda bile sekteye uğrayabileceği,

Esasda ise :

- Herkes yargının bağımsız olması gerektiğine inanıyor ve destekliyor,
- Yargı denetiminin iki unsuru var; karar verme sürecinde bağımsızlık; hakim sadece Anayasa ve yasaya karşı, davacılara ve kendi vicdanına karşı sorumludur, ikinci unsur ise; kurumsal bağımsızlık
- Acaba kurumsal bağımsızlık sağlanmış mıdır ? Bunu çok basit bir örnekle açıklayabiliriz mesela hangi davaya hangi mahkeme ve hakim bakacağına Adalet Bakanlığı karar verseydi bu yargı bağımsızlığına açıkça aykırı olacaktı. (Benim notum: sayın Taman 18 aydır Türkiye’de ve yargı sistemimizi çok iyi tanıdığını iddia ediyor ama Türkiye’nin her yerindeki tüm mahkemelerde hangi davaya hangi mahkeme ve hakim bakacağını Adalet Bakanlığı’nın tamamen kontrolündeki o çok övdüğü e-adalet sistemi kapsamındaki UYAP sisteminin merkezinden belirlediğini, bu sistemin her türlü müdahaleye açık olduğu, nitekim ilk kuruluş aşamasında bir dosyanın HAVELSAN’da görevli bir personel tarafından Ankara Mahkemeleri arasında avukatınca düşürülmek istendiği mahkemeye düşürüldüğü, bu personelin görevine son verildiği, şu anda UYAP’ın görevde kalmaları tamamen Bakanın

arzusuna bağılı görevlilerce yönetildiğı (HAVELSAN yetkilileri de program kapsamında görevleri bittiğinden artık bu birimde görev yapmamaktadırlar), YARSAV tarafından UYAP'ın ağırlıkla yargıçlardan oluşan tamamen özerk ve bağımsız bir kurulun yönetim ve denetiminde olması gerektiğı yolundaki açmış olduğı dava ve talepleri hiç dikkate alınmaksızın, Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü'nce bu konuda "Yargı Bilişim Kurumu" yasa tasarısı hazırlıkları yapılmakla birlikte **bu kurumun Adalet Bakanlığı'na bağılı olarak faaliyet göstereceğinin** yine yasa tasarısına ilişkin ilgili sitede yer alan ön bilgi metninde belirtildiğı, asıl amacın çok isabetli bir karar vererek bu sistemin dışında kalan Danıştay'ın da yasa zoruyla UYAP kapsamına alınması olduğı, Bakanlığın bu olağanüstü gücü asla ve asla yargıya terk etmek istemediğı, yargıyı fişî yürütme erkinin elinde olan büyük bir bilgisayara dönüştürme arzusunda olduğunu, kısacası bu işin içyüzünü bilseydi yine bu örneğı verir miydi. Yere göğe sığdıramadığı Dünyada bir eşi benzeri olmayan UYAP'ı böyle ele verir miydi? Bilemiyorum.)

- Çok kısa süre sonra Türkiye Anayasasında çok ciddi değışikler olacak, (Benim Notum: çok şaşırdım bu kadar kesin ifade ile nasıl söyleyebiliyor, şu anda acaba o değışikliklerin hazırlık çalışmasında da bulundu mu? Yoksa bir kahin mi? Bilemiyorum. Ayrıca şu noktaya da takıldım Sn. Larry Taman tüm seminer programının her aşamasında kürsüde yer aldı ve ilginçtir, konuşmasının bir yerinde Kanadalı olduğı ve bir ara Kanada'da Adalet Bakanlığı müsteşarlığı görevinde de bulunduğı şeklinde bir ifade de bulunmuş ise de, titrinin ne olduğunu halen öğrenebilmiş değılim (akademisyen, hukukçu,...vb.) seminer programında hep şu şekilde yer aldı Larry Taman – Uluslararası Uzman, ne uzmanı neyin uzmanı benim için halen meçhul).
- Yargı sistemi de sanırım kapsamında olacak. Bazı önemli reformlar yolda,
- Anket sonuçlarını inceledik bu hakim ve savcıların Türkiye'de hangi pozisyonda olduğunu gösteriyor,
- Kurul üye sayısı arttırılmalı yeterli üyesi yok, 70 milyon nüfus 10.000 hakim HSYK üyesi çok az,
- Yargının tümünü temsil eden daha çok üye olmalı,
- Bu kapalı sistemin çok uzun süre devam edemeyeceğı düşünülüyor,
- Kurulun özerk bütçesi olmalı, Neslihan hanım kurulun bağımsız destekçisi olarak burada (Bunu ne amaçla söylediğini anlayamadım, Neslihan Hanım anladığım kadarıyla Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü'nde Daire Başkanı, Adalet Bakanlığındaki bir Daire Başkanı nasıl olurda bağımsız olabilir ve HSYK'nın destekçisi sıfatını taşıyabilir, sanırım bu ifade HSYK'nın masaya yatırıldığı, kesilip biçildiğı bir toplantıya hiçbir HSYK üyesinin katılmamış olmasındaki garip durumun üstünü örtme HSYK salonunda temsil ediliyor izlenimi verme amaçlı bir manevraydı ama pek inandırıcı olamadı)
- Yüksek kurulun daha çok yetkisi olmalı düşüncesi var, bir izleme merkezi gibi sistemde neyin olup bittiğini izleme yetkisi olması gerektiğine inanılıyor,
- Daha çok açıklık olması gerektiğine inanılıyor, saydam olmalı süreçler izlenebilmeli,
- İşlem gerekçeleri verilmeli,
- 2 yıl boyunca Bosna-Hersek HSYK'sı ile ilgili görev yaptım, tüm kararları internette yayımlanıyor,
- Öneriler ek yetkileri olan geleneksel bir kurul oluşturma amaçlıdır,
- Anayasada pek çok değışiklik var ve Hakimlerin oldukça yetkili olduğı yargı sistemine geçiş çabası var,
- Yargı kendi sorumluluğunu nasıl yerine getirecek sorunu var,
- Adalet bakanlığı ve müsteşarın kuruldaki varlığı konusunda hakimlerin yarısı sistemin aynen devam etmesi gerektiğini yarısı ise değışmesini ve çıkmaları gerektiğini belirtiyor. Öyle bir yol bulunmalı ki kişiler tatmin edilebilsin,
- Bütün bu değışiklikleri yaparken iki- üç şeyi unutmamalı; bir değıer çerçevesi oluşturmak yargının bağımsızlığı, etkililiğı, ve etkinliğı göz önüne alınmalı, bazı hakim olmayan kişilerin de reform çalışmalarına katılmaları gerekir, **hakim ve savcılar yargının sahibi**

değildir, gerçek sahibi Türk Vatandaşlarıdır onların katkısı alınmalı (Benim notum: yargının sahibi hakim ve savcılar değil ise yürütme erki hiç ama hiç değildir, ama gelin görünki bütün çalışmalar Adalet bakanlığı ve diğer yürütme birimleri içerisinde kapalı kapılar ardında büyük gizlilik içinde yürütülmekte yargı mensuplarının dahi son anda haberi olmaktadır. Peki BM Bangalor yargı etiği ilkelerinde yer alan yargı etiğini dolayısıyla en temel kurumları olan bağımsızlık, tarafsızlık,...vb ilkelerini gerçekleştirmenin en başta yargının görevi olduğu yolundaki evrensel kural ne olacak, Türk vatandaşlarından kasıt kim, elbetteki geniş bir katılımı bu tür değişiklikler yapılırsa daha faydalı olacaktır, ama en başta yargıdan kaçırılan reform çabalarını yargı dışında hangi vatandaş daha sağlıklı bir şekilde yürütecektir bunu da oldukça merak etmekteyim.)

- Bu seminere katılanlar olarak hepimiz çok şanslısınız yargı reformu sürecine doğrudan katkıda bulunuyorsunuz (Benim notum:nedense tüm seminer boyunca kendimi ve tüm katılımcıların pozisyonunu katılımdan çok figüranlık olarak algıladım, bu algılamamda Bakanlığın tüm üst düzey yetkililerinin birinci gün açılış konuşmasından hemen sonra Polonya'dan gelen misafirlerle birlikte salonu terk etmeleri önemli bir rol oynadı, çünkü bizim katılımımız önemli ise, sonuçta ortak akıl ile bir şey üretilecekse nelerin çıkacağı bir merak konusu olmalıydı, eğer merak edilmiyorsa zaten her şey bitmiş sadece yapılan çalışmanın çok geniş katılımı yapıldığı, demokratik bir yöntem izlendiği yolunda bir sanal görüntünün oluşması için bir kalabalıkla böylesi bir toplantının yapılması gerektiği düşüncesi bende hakim oldu, katılımcılar arasında veya kürsüde konu ile doğrudan ilgili kimsenin bulunmaması, sürekli tek yanlı bir beslenmeye tabi tutulmamız da bu duygumu iyice pekiştirdi,)

Yavuz Atar ;

Ağırlıklı olarak üç önemli belgedeki düzenlemelerden bahsetti;

- 1- Venedik Komisyonu
- 2- Avrupa Konseyi Avrupalı Yargıçlar Danışma Kurulu'nun 10. raporu,
- 3- Hükümetler Dışı Kuruluş Uluslararası Seçim Sistemleri Derneği , bu sonuncusunun, sivil toplumun bakışının nasıl olduğunu göstermesi bakımından önemli olduğunu belirtti

Buradan hareketle;

- Ülkemizde yargı bağımsızlığı, tarafsızlığı konusunda sorun bulunduğu,
- Hak arama özgürlüğü, adalete erişim, adil yargılanmanın önemli olduğu,
- Yüksek Kurulların adil yargılama ile önemli ilişkisinin bulunduğu, Kurulların temel işlevinin tarafsızlığı temin etmek, olduğu; **bağımsızlığın sürekli vurgulandığı, oysaki bunun tarafsızlığın bir aracı olduğunu** belirttikten sonra konuşmasına devam ederek özetle şu bilgileri verdi;

Anılan üç belgede HSYK'lar ve yargı sistemi bakımından yer alan ortak ilkeler şunlardır:

- Bağımsızlık, tarafsızlık ve hesap verebilirlik, **etkin, şeffaf, demokratik ve geniş tabanlı temsil, üyelerinin farklı kategorilerden seçilerek gelmiş olması,**
- Bu konuda araştırma yapılırken şu maddelerde yer alan sorulara cevaplar aranmaktadır;
- 1- Bir ülkedeki yargı kurulunun yargı erkine katkısı nedir? Bunu araştırmak gerekir,
- 2- Anayasal statüsü var mı?
- 3- Üyeleri kimler, kategoriler temsil ediliyor mu? Yani bünyesinde kimler var yüksek yargıçlar, savcılar, ilk kademedeki yargıçlar, yürütme, yasama, akademisyenler, diğer hukukçular, sivil toplum mensupları katılıyor mu?
- 4- Toplam üye sayısı ve her bir kategoriden gelen üyeler kurulun bağımsızlığını sağlıyor mu?
- 5- Yargıçlar çoğunluğu oluşturuyor mu?
- 6- Kurul üyelerinin görev süresi yeterli midir?
- 7- Kurul üyelerini kimler atıyor?
- 8- Atama prosedüründe yeterli kontrol ve denge prosedürü mevcut mudur?

- 9- Yargı kurulunun yetki ve sorumlulukları nelerdir? Yargıçların;
- atanması, seçimi,
  - terfisi,
  - disiplin işleri,
  - değerlendirilmesi,
  - **eğitimi**,
  - mahkemelerin yürütümü,
  - bütçelerinin hazırlanması,
  - yargı etiği konularının, HSYK'nın yetkisinde olması gerektiği,
- 10- Kararları bağlayıcı olmalı,
- 11- Kurul hesap verebiliyor mu?
- 12- Kurulun çalışmaları şeffaf mıdır?

A-Venedik Komisyonunun 2007 tarihli raporunda;

İki nokta öne çıkmıştır;

1- Yargıçların atanması;

AB ülkeleri incelendikten sonra bu konuda tek bir modelin bulunmadığı belirtilmiş, Hakimlerin atanması konusunda açık teminatın bulunması gerektiği belirtilmiştir,

2- Kurulun oluşum şekli;

Genellikle kurulların büyük çoğunluğunun yargı organları tarafından seçildiği, parlamentoların seçmesi yönünde tavsiyenin de bulunduğu, bu tavsiyenin demokratik meşruiyeti sağlama amaçlı olduğu belirtildi. (Benim notum: seminer boyunca sürekli bu kavram üzerinde duruldu eğer HSYK'ya parlamento tarafından seçim yapılmaz ise demokratik meşruiyetinin tartışmalı olacağı şeklinde bir intiba yaratılmaya çalışıldı, oysaki bir kurum demokratik meşruiyetini içinde yasama organı tarafından seçilmiş bir kişinin bulunup bulunmamasından değil, Anayasa ve yasalar uyarınca kurulmuş ve faaliyet gösteriyor olmasından alır. Eğer bu tez bu kadar güçlü olsaydı, bizzat Venedik komisyonunca hazırlanan raporda AB ülkelerinin büyük çoğunluğunda kurul üyelerinin yüksek yargı organlarınca belirlendiği şeklindeki bir ifadeye yer verilmez idi, aksi takdirde oralardaki kurulların da demokratik meşruiyetinin bulunmadığının düşünülmesi gerekir)

HSYK'nın tamamen yargı organı mensuplarından oluşması korporatif bir modele yol açar bu risktir; denge sağlanmalıdır, aşırı meslektaş dayanışması ortaya çıkmamalıdır.

B-Hükümet Dışı Kuruluş Uluslararası Seçim Sistemleri Derneği;

- Bağımsızlık,
- Şeffaflık, hesap verebilirlik,
- Kontrol ve denge,
- Yeterli mali kaynak,
- Geniş tabanlı üye yapısı,
- Yargıçların mutlaka bulunması,
- Denetim şeffaflık, sorumluluk

Reformculara tavsiyeler;

- 1- Kurulun güçlü bir kurumsal yapısı, diğer erklerle sağlıklı ilişkisi olmalı,
- 2- Hesap verebilirlik mekanizmaları geliştirilmeli kamuoyu denetimine açık olmalıdır,
- 3- Kurul üyelerinin sürekli kendini geliştirmesi gerekir,
- 4- Kurul çalışmaları şeffaf olmalı,
- 5- Kurul ile diğer yargı organları ile kuruluşlar arasında ilişki geliştirilebilmelidir (özellikle yargı bütçesinin hazırlanması)
- 6- Yargı bağımsızlığına yönelik tehditler engellenmeli,
- 7- Sivil toplumun katkıda bulunması için gerekli mekanizmalar kurulmalıdır.

C- Avrupa Konseyi Avrupalı Yargıçların Danışma Kurulu'nun 10. Raporu:
Benzer düzenlemelerin yer aldığı belirtilerek ülkemiz için önerilerine geçti

Sn. Atar'ın ülkemiz için önerileri;

Kurulun 7 üyesi var, Adalet Bakanı ve müsteşar doğal üye Adalet Bakanı ve Müsteşar'ın çıkarılması tek başına bir şey ifade etmez, geniş tabanlı bir kurul ve belirtilen ilkeler gözetilmeli; bütün yargıçlar kurula üye seçebilmelidir.

Kurulun 1/3'ü yargıç ve savcılar, 1/3'ü yüksek yargı ve 1/3'ü de yasama veya cumhurbaşkanı tarafından seçilmelidir.

Kurulun mevcut haliyle demokratik meşruiyeti yoktur.

Dünyanın hiçbir yerinde böyle bir örnek yoktur.

Doc. Dr. Yusuf Şevki Hakyemez:

HSYK'nın yapısının sorunlu olduğu, kendisinin bazı örnek ülkelere değineceğini belirterek konuşmasına başladı; özetle;

- HSYK bir idari kuruldur, ancak yargı mensupları ile ilgili çok güçlü yetkileri vardır.Yüksek yargının kompozisyonunu tek başına belirlemektedir.
- Üyelerinin çoğunluğu yargı mensubu olmalı, geri kalan üyeleri ise avukat, akademisyen..vb. olabilir,
- AB'ye baktığımızda Adalet Bakanı'na kurullarında yer veren ülkeler olduğu gibi yer vermeyenlerin de bulunduğu, Kurul üyesi olmayabilir veya oy hakkı olmayabilir, ancak kurula katılımının zorunlu olduğu,
- Kurulda görev yapacak kişiler ne kadar süreyle görev yapmalı,
- HSYK nasıl oluşmalı

Bu konuda TÜSİAD taslağına (1998) bakacak olursak; Kurul 18 üyeli 11 üye Yargıtay 7 üye Danıştay'dan, TÜSİAD bu taslağı akademisyenlere hazırlattı; TOBB'ce hazırlanan taslakta benzer düzenlemeler içeriyordu; Türkiye Barolar Birliği'nin hazırladığı 2007 raporunda ise 7 asıl 4 yedek üye öngörülüyor; 3 üye Yargıtay'dan, 3 üye Danıştay'dan ve 1 üye Türkiye Barolar Birliği'nden olmak üzere; **Prof. Ergun Özbudun tarafından hazırlanan Anayasa Taslağında ise 17 asıl 4 yedek üyeden oluşması, üyelerden 5 asıl ve 1 yedek üyenin ise TBMM tarafından 1. sınıfa ayrılmış hakim ve savcılar arasından seçilmesi sisteminin getirildiği** belirtildi

Birinci gün konuşmacılar ağırlıklı olarak HSYK'nın Demokratik meşruiyeti konusunda sıkıntı olduğu, ankete katılan Hakimlerden adalet bakanı ile müsteşarın kuruldan çıkması ile kalmasını isteyenler arasında anlamlı bir fark olmadığı, bu konunun nereden çıktığını zaten hiç anlayamadıkları, ne zaman reform denilse hep Bakan ve müsteşarın kuruldan çıkması gerektiğinin belirtildiği, bunun bizde böyle olduğu, oysaki Dünya'nın çoğu ülkesinde ve Avrupa'daki ülkeler bakımından bunun hiçbir sorun yaratmadığı hatta adalet bakanı veya başbakanın daha etkin olduğu modellerin bulunduğu belirtilince kendilerine soru olarak; bu konunun sadece Türkiye'de konuyla ilgilenenlerin ürettiği bir sanal sorun olmadığı, bu durumun ciddi bir sorun olduğu, bu toplantı ve toplantı kapsamındaki reform çalışmalarının AB ile uyum sürecinde yargısal reform çalışmalarına yol haritası oluşturma amaçlı olduğu söylenirken AB ilerleme raporları ve istişari ziyaret raporlarında bizzat AB yetkililerince de bakan ve müsteşarın Kurul'daki varlığının yargının bağımsızlığı ve etkinliğini zedeleyen önemli bir etken olarak görüldüğü, anılan raporlarda bu yönde eleştiriler mevcut iken bu sorunun sadece iç kaynaklı üretildiği iddiasının neye dayandığı, AB raporlarında da bu hususun eleştiri konusu yapılmasının sayın konuşmacılarca nasıl değerlendirildiği tarafımdan sorulmuş olup; maalesef bu konuya ilişkin yeterli cevap verilmek yerine, konuşmanın başında böylesi bir toplantıda sürekli sivil katılımın önemi belirtilirken yönetim kurulu üyesi olduğum YARSAV'ın bu çalışmaların dışında tutulmasının bir tezat oluşturup oluşturmadığı şeklindeki sorum üzerinde durulmuş, bu sorumda yeterli bir şekilde cevaplandırılmak yerine bir akademisyence başvurulmaması gereken bir yöntem seçilerek özellikle sayın Yavuz Atar tarafından YARSAV'a hiçbir bilimsel veriye dayanmayan haksız ve abartılı,

yakışksız eleştiriler yöneltilmiş, YARSAV'ın önce Türkiye'de neden sadece bir tek YARSAV'ın hakim ve savcı derneği olarak bulunduğunu sorgulaması gerektiği belirtilerek bu sanki YARSAV'ın suçuymuş gibi bir intiba yaratılmış, bu haksız intibain giderilmesi amacıyla kendisine cevaben konunun YARSAV olmadığı, ancak Yönetim kurulu üyesi olmam nedeniyle taraf olduğum ve objektif cevap veremeyeceğim kanısı varsa, sorusuna en objektif cevap olarak eğer bir gün yolu TBMM'ye düşerse başkanlığını saygıdeğer bir AKP'li milletvekilinin yaptığı TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu'na YARSAV'ın kendilerinde başvurusunun olup olmadığını sorarlarsa, alacakları cevabın evet olacağını, konusunu sorarlarsa, örgütlenme özgürlüğüne ağır müdahale olduğunu, bu başvurunun ciddi bulunup bulunmadığını sordukları takdirde ise ciddi bulunarak alt komisyona intikal ettirildiğini rahatlıkla öğrenebilecekleri, YARSAV'ın kurulduğu andan beri uğramış olduğu ağır saldırıyı gören hiçbir meslektaşımızın böylesi bir oluşuma cesaret edemeyeceği, bizim ise Dernek yönetimi ve üyeleri olarak bütün kalbimizle başka yargıç ve savcılarla başka derneklerin de kurulmasını arzuladığımızı, Fransa'da dört farklı derneğin bulunduğu, belirtilmiş ancak kendisi ısrarla YARSAV'a haksız saldırılarına devam ederek, bu kez YARSAV'ın yasal olup olmadığı gibi oldukça saçma bir soruyla devam etmiş, gereken yanıt verilerek tarafımdan ısrarla tartışma konumuzun YARSAV olmadığı belirtildiği halde asıl sorularına cevap verilmemiş veya verilememiştir. (Bu yaklaşım siyasilerce kullanılan iyi bir taktik olmakla birlikte bir akademisyenin kullanmaması gerektiği düşüncesinde olduğumu, sadece ve sadece sorulan soruya açık ve net yanıt vereceği beklentisini taşımam nedeniyle şaşırdığımı ve kendisi adına üzüldüğümü belirtmekle yetineyim) sorunun yanıtızsız kaldığını vurgulamam üzerine sadece Sn. Yusuf Şevki Hakyemez tarafından AB'nin tüm ülkeler için geçerli bir modelinin olmadığı, ülkeden ülkeye önerilerinin değişebildiği şeklinde bir yanıt verilmiştir. Ancak bu yanıtta sorunun cevabı olmaktan uzaktır.

Seminerin son günü “Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi” konulu panel yapıldı;

Panel Başkanı: Sn. Prof. Dr. Mithat Sancar – Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Panelistler : Sn. Prof. Dr. Mithat Sancar – Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Sn. Yrd. Doç. Dr. Eylem Ümit– Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Sn. Larry Taman – Uluslararası Uzman

Genel olarak ilk gün yapılan değerlendirmelere benzer değerlendirmeler yapılmış olup, tarafımdan, önceki konuşmacıların da üzerinde durduğu konulara yer verilmeyerek sadece konuşmacıların vurguladığı konular arasında önemli görülen hususların aktarılmasında yarar görülmüştür, yöntem ağırlıklı olarak anket sonuçlarının panelistlerce karşılıklı değerlendirilmesi şeklinde olduğu için izlenen yöntem doğrultusunda bilgiler aktarılacaktır;

Sn. Eylem Ümit:

Anketin yapılmasında ve değerlendirilmesinde izlenen yöntem hakkında genel bilgi verdikten sonra, ankette kimliğe ilişkin (yaş, cinsiyet, ...vb.) soruların yanıtızsız bırakılmasının kendilerinin bir başka çalışmada da gözlemledikleri doğrultuda hakim ve savcılarının bir endişe içinde olduklarını gösterdiği, acaba birilerinin eline geçermi kaygısını taşıdıkları, anketlerde cevaplarda yer alan diğer ya da fikrim yok şikkının en fazla %5 oranında işaretlendiğin genel olarak görüldüğü halde bu ankette bu oranın bazı sorularda %30'lara vardığı, %7 oranında çoğu sorunun bu şekilde yanıtlandığı, Bu anlamda Bakan HSYK'ya başkanlık etmelidir önermesine verilen yanıtlarda fikrim yok şikkını seçenlerin oldukça fazla olduğu,

Hakim ve savcılarının suskun bir konumda olduğu, ancak böyle bir çalışma yaparak seslerini duyabildikleri,

Sn. Mithat Sancar:

HSYK'nın yargıyı temsil etmediğinin ağırlıklı olarak benimsendiği, üye yapısının değiştirilmesi gerektiği, Yargının toplumu temsil eden bir yapıya kavuşturulması için nelerin yapılabileceğinin önem taşıdığı, Türkiye'de korporatist bir sistemin yerleştiği,

Sn. Larry Taman;

HSYK'ya sadece iki kanaldan üye seçildiği; bunun demokratik olmadığı, Hakimlerimizin büyük çoğunluğunun da böyle düşündüğü ve değişmesini istediği,

Sn. Mithat Sancar;

Başka bir çalışmada 51 hakim ve savcı ile derinlemesine mülakat çalışması yaptıkları bu çalışmanın da reform zeminini hazırladığı, amaca yönelik bir çalışma olduğu,

Sn. Eylem Ümit;

Anket sonuçlarının değerlendirilmesi neticesinde yaş artıkça değişim isteğinin azaldığının görüldüğü,

Sn. Larry Taman;

Yaşlıların hiçbir değişiklik istemediği, ancak gençler değişiklik istiyor derken, kendisinin yerine bir genç gelip de kendisi gibi çalışacaksa bunun çok da anlamı olmadığı, genç hakimlerin çok daha demokratik değerlere sahip görünmedikleri,

- 1- Kurulda kamunun bir ölçüde temsil edilmesi gerektiği,
- 2- Kurula kamuya daha açık çalışma yükümlülüğünün getirilmesi gerektiği,

İtalya modelinde üyelerin 1/3'ünün parlamento tarafından seçkin avukatlar, hukukçular arasından seçildiği,

Sn. Mithat Sancar;

Genel olarak yargı mensuplarınca yaşamaya bir güvensizlik sergilendiği, değişime direncin bundan kaynaklandığı, bunun aşılması gerektiği, temsil ilkesi çerçevesinde Adalet Bakanı ve Müsteşar'ın HSYK'da bulunması gerektiği,

Sn. Larry Taman;

Hakimlerin büyük bir oranının değişiklik istediği, daha şeffaf olmasını, açıklığı arzuladığı, Adalet Bakanlığı'ndan bütçe ve sekreteryaya bakımından ayrılma yolunda güçlü bir değerlendirmenin olduğu, Teftiş Kurulunun HSYK'ya bağlı olarak faaliyet göstermesinin arzulandığı, belirtildi.

Bütün bu anlatımlardan sonra soru cevap bölümüne geçildi; öncelikle söz alarak üç adet sorum olduğunu belirttim ve şunları sordum;

1- Genel seçimler yapıldıktan sonra sadece oy kullananların verdikleri oyların değil aynı zamanda seçimde oy kullanmayanların oranı ile de ilgili olarak pek çok yorum yapıldığı, örneğin katılım son derece düşük ise oy kullanmayanların geleceklerinden çok da umutlu olmadıkları, mevcut seçeneklerin sorunlarını çözemeyeceğine inandıkları,...vb şeklinde pek çok yorum yapıldığı bu bağlamda seminare konu edilen anket formlarının ülkemizde görev yapan tüm hakim ve savcılara yani yaklaşık 10.000 kişiye gönderilmiş olmasına rağmen sadece ve sadece 1080 kişi tarafından cevaplanmış olmasının bir anlamının olup olmadığı; anketi düzenleyenlerin samimiyetinden kuşku veya yapacakları reformdan ümitsiz olmaları gibi bir durumun söz konusu olup olamayacağı, katılım düşüklüğünün de değerlendirmeye muhtaç olup olmadığı? sorulmuştur.

Bu sorum üzerine anket sonuçları kendisi tarafından değerlendirilmiş olan Sn. Mithat Sancar tarafından UNDP Demokratik Yönetişim Programı Müdürü Sn. Leyla Şen'e dönülerek "doğru mu gerçekten tüm hakim ve savcılara mı gönderildi?" şeklinde soru yönelmiş olup Sn. Leyla Şen tarafından "evet hocam doğru ancak sizde bu tür çalışmaları yapan bir kişi olarak bilirsiniz ki katılım zorunlu olmayınca geri dönüşü az oluyor, adli tatile yakın bir süreçte anket formları gönderildi, toplam bir buçuk aylık bir süre tanındı, süre kısaydı şeklinde bir yanıt verilince" Sn. Mithat Sancar tarafından "iyi diyorsunuz ama beyefendinin belirttiği gibi bu anketin sağlıklılığını zedeler, burada ciddi bir değerlendirme gerekir" şeklinde bir ifade de bulunuldu.

2- ikinci sorum olarak anket çalışmasına ilişkin bilgileri içeren belgede Danıştay'dan toplam 13 adet anket formunun gönderildiğinin görüldüğü, oysa ki yapmış olduğum araştırmada Danıştay'dan toplam 165 adet anket formunun gönderildiğini öğrendiğimi, 152 adet anket formunun neden değerlendirilmediğini merak ettiğimi belirttim.

Bu soruma da yine Sn. Leyla Şen yanıt vererek anket formlarının kurumlara göre kutular içinde taraflarına iletildiği, ancak anket formunda görevi yazan kısım çoğu hakim ve savcı tarafından boş bırakıldığı için onların genel hakim ve savcı sayısına dahil edildiği şeklinde cevap verilmiştir.

Maalesef bu yanıt tarafımdan pek tatminkar bulunmamış olup, her bir kurum için ayrı kutuda gönderilmiş ise ve üstünde toplam 165 adet anket formu olduğu belirtiliyor ise, anketin sağlıklı sonuç vermesi için bunların ayrı tasnife tabi tutularak geldiği kurumun anket formlarının üzerine işaretlenmesi gerektiği açıktır, yoksa kurumsal bazda ayırım yapmanın, hakimlerin görev yerlerine göre değerlendirme yapmanın hiçbir anlamı kalmamaktadır, kaldı ki aynı durum Yargıtay için de geçerli olup, Seminerden sonraki hafta edinebildiğim bilgi çerçevesinde, Yargıtay'dan giden toplam anket sayısının da 300 adet olduğunu öğrenmiş bulunmaktayım. Eğer Leyla Hanım tarafından verilen yanıt doğru ise bu şunu göstermektedir ki böylesi bir ankete yüksek yargı organlarından katılım neredeyse toplam katılımın %50'si, bu demektir ki kürsüde görev yapan meslektaşlarımız böylesi bir ankete son derece ilgisiz kalmışlardır, bu durum bile başlı başına saatlerce değerlendirilmesi gereken bir konudur.

Kendi adıma ben bu anketi doldurmadım, üstelik Danıştay'da gelen üst yazıda hatırladığım kadarıyla anketi doldurmanın zorunlu olmadığı yönünde bir ibare de yer almamaktaydı, ancak sorulara baktığımda bunun bir önceki dönem gündeme getirilerek geri çekilmiş olan Anayasa Taslağı **(ki Sn. Prof: Dr. Ergün Özbudun başkanlığında hazırlanan o anayasa taslağının hazırlayıcıları arasında ne garip bir tesadüftür ki Sn. Prof. Dr. Levent Köker ve Sn. Yavuz Atar'da yer almaktaydılar)** ile son derece uyumlu olduğu ve hiçbir yargı mensubuna danışılmadan hazırlanan ve tepkiler sonucu geri çekilen o taslakta mevcut düzenlemelerin bu kez yargı mensuplarınca talep edildiği havası yaratmak amaçlı olduğu izlenimine kapılmıştım, bu nedenle böylesi bir figüranlığa hizmet etmemek için bu düşünce ile doldurmadım, öyle düşünüyorum ki bu Anket formunu doldurmayan %90 oranındaki meslektaşım da benzeri düşüncelerle doldurmayı reddetti, nitekim benzeri ifadeleri sonrasında pek çok meslektaşımın duydum, dolduranların bir kısmının ise katılımın zorunlu olmadığı yönünde yeterli bilgilendirme yapılmadığı için bir görev bilinci ile formu doldurduğu kanısına ulaştım, ancak ulaştığım bir sonuç daha var ki gönderilen anket formlarının bir ön elemeye tabi tutulmuş olma ihtimali, böylelikle önceki Anayasa taslağının en önemli argümanlarından olan HSYK'nın yapısının değiştirilmesi, (ancak şu nokta çok önemlidir ki, seçilmiş olma ihtimali olan anket formlarında dahi meslektaşlarımızın büyük bir çoğunluğu HSYK'ya TBMM tarafından üye seçilmesine karşı çıkmaktadır) Danıştay ve Yargıtay üyeliklerinin süreli olması ve bir daha seçilememeleri, büyük çoğunlukla kabul edilmiş görünüyor, ama ne hikmetse meslektaşlarımızdan Adalet Bakanı ve Müsteşarı kuruldun çıksın diyenlerle çıkmasın diyenler eşit çıkıyor,

3- Üçüncü sorum ise başlangıç konuşmaları yapılırken Sn. Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürü tarafından kendilerine toplam 1080 adet anket formunun geldiği belirtmiş iken, Sn. Leyla Şen tarafından 60 civarında anket formunun genel trendi yansıtıyor olması nedeniyle değerlendirme kapsamına alınmadığı 1021 adet anket formunun değerlendirmeye alındığının ifade edildiği, bunu anlayamadığımı, anketlerin zaten genel trendi ölçmek için yapıldığını düşündüğümü, genel trendin kim tarafından ve nasıl belirlendiği ve ne olduğunu çok merak ettiğimi belirttim.

Sn. Leyla Şen de bu soruma cevaben anketi yanıtlama süresinin çok kısa olduğu, verilen süre dolduktan ve anket formlarının genel değerlendirilmesi yapıldıktan sonra gelen 60 kadar anket formunun incelendiği ve anket formlarından ortaya çıkan genel sonuçları çok da değiştirir mahiyette olmadığı sonucuna vardıklarından değerlendirme dışı bırakıldığı belirtildi, ancak maalesef bu cevapta beni tatmin etmedi.

Sonrasında söz alan değerli meslektaşlarımız tarafından da önemli katkılarda bulunuldu, bir meslektaşımız bir önceki gün konuşmacıların Venedik Komisyonu'nun raporundan bahsettiğini ancak kendisinin bu konuda bir çalışma yaptığını ve Venedik komisyonu önerileri doğrultusunda Yüksek Kurulu oluşan Bulgaristan'ın yasama tarafından seçilen üyeler nedeniyle ciddi sıkıntı yaşadığı ve bizzat Venedik Komisyonunun bir başka raporunda bu durumun belirtildiği, konuşmacılarca AB'nin tüm üye ülkeler için geçerli standart bir formülünün bulunmadığını belirtilmesine rağmen Türkiye için geçerli tek bir formül varmışçasına ifadeler kullanmasını yadırgadığı, yasama organına güvensizliğin yargının sorunu mu olduğu, yoksa yasama faaliyetini yürütenlerin bu güvenin oluşmasında engel oluşturan davranışlarının mı olduğunun tartışılması gerektiği, yasamanın öncelikle güveni hak ettiğini göstermesi gerektiği belirtildi.

SONUÇ _____ :

Bir buçuk günlük bu seminerin bende bıraktığı izler şunlar

1- Çalışmayı yapanlar demokrasi, şeffaflık, katılımcılık, sivil toplum kuruluşlarının önemi,...gibi güzel pek çok ifadeyi ağızlarından düşürmüyorlar, ancak yargıda yapılacak önemli reformlara altlık oluşturacağı belirtilen böylesi önemli çalışmaları yüksek yargı organları ve HSYK'nın dışında, bu alandaki tek sivil toplum örgütünün katılımı engellenerek, tamamen kapalı kapılar ardında, şeffaflıktan uzak bir şekilde yapılıyor,

2- Bununla da yetinilmiyor, 2802 sayılı Yasa'da yapılan son değişiklik (hatırlanacağı üzere yasada çok önemli değişiklikler yapılmış, ancak ilgili kuruluşların görüşünü alma zorunluluğundan kurtulmak amacıyla yasa teklifi bir milletvekiline verilmiş, Sn. Başbakanımız ve Sn. Meclis Başkanımızın özel ilgi ve alakası sonucu tarihte görülmemiş bir şekilde gündeme alınmış, komisyonlardan yıldırım hızıyla geçmiş, komisyonda rapora muhalif kalan üyelerin muhalefetlerini yazmaları için dahi yeterli süre tanınmamış, Meclis Genel Kuruluna gelen yasa teklifinin görüşülmesi sırasında gece yarısına doğru Meclis Genel Kuruluna gelen Sn. Başbakan'ca milletvekili sıralarının boş olduğunun görülmesi üzerine nerede bunlar diyerek durumdan hoşnutsuzluğunu dile getirmesi üzerine milletvekilleri apar topar aranarak getirilmiş (işte bu milletvekillere yargının yeterince güvenmediği vurgulanıyor) yine yeterli tartışma ortamı olmaksızın genel kuruldan tasarı yıldırım hızıyla geçmiş, o sırada yurtdışı gezisinde olan Sn. Cumhurbaşkanımız yurtdışı gezi programını keserek bir gece için Türkiye'ye dönmüş, rivayete göre bu yasa ve daha pek çok önemli değişiklik yapan yasa değişikliklerini Havaalanı'ndan Çankaya Köşkü'ne doğru giderken araçta imzalamış ve ertesi gün yurtdışı programına kaldığı yerden devam etmiş idi) nasıl ki HSYK üyelerinin çok önceden programlanmış yurtdışındaki bir haftalık resmi ziyaretlerine denk getirilmiş ise; HSYK'nın temel yapısı ile ilgili tartışmaların yapıldığı bu toplantı da HSYK üyelerinin yokluğunda gerçekleştirildi,

3- HSYK üyeleri bir yana yargının sorunlarını çözme iddiasında olan böyle bir seminerde bir buçuk gün boyunca kürsüde yargı kökenli hiçbir kimse yoktu,

4- Anket sonuçları ve yapılan değerlendirmeleri görünce Fakülte'de Sn. Prof. Dr. Özer Ozankaya hocamın bir sözü hep kulaklarımda çınladı; "sayılar yalan söylemez, ancak sayılara yalan söyletilebilir", ayrıca bir Fransız kamu oyu yoklama şirketinin dünyaca ünlü sahibinin geçmişte gazetelerde yer alan bir beyanını da hatırlamadım dersem yalan olur, o söz ise şuydu; "anketler bikiniye benzer, her şeyi açık seçik gösterdiği sanılır ancak gizlenmek istenen her zaman gizli kalır."

5- Sn. Larry Taman'dan öğrendiğimiz kadarıyla evet yakında Anayasamızda çok ciddi değişiklikler olacak ve bu anket o çalışmalarda yargı mensupları da böyle istiyor şeklinde sunulacak, ancak Sn. Miñhat Sancar tarafından da onaylandığı üzere 10.000 adet hakim ve savcının tümüne dağıtılan anket formunu yanıtlayan %10 gibi oldukça düşük orandaki meslektaşlarımızca verilen

yanıtların değerlendirilmesi sonucu ulaşılan %60 ve hatta ve hatta %80 oranındaki sonuçlar aslında sadece ve sadece %10'un çoğunluğunu ifade eder, bir başka ifadeyle %80 değil ancak %0,80'a tekabül eder, her anlamda son derece sağlıklı olduğu tarafımızdan ortaya konulan bu anket hiçbir çalışmaya dayanak olarak alınamaz,

6- Avrupa Birliği ilerleme raporlarında, yargıç ve savcılarının Adalet Bakanlığına idari yönden bağlı olmamaları gerektiği, yargıç adaylığı mülakatlarında Adalet Bakanlığının etkili olduğu, mülakattaki bu etkinin kaldırılmasını sağlayan **gerçekçi düzenleme** yapılması gerektiği, HSYK'nın bina-bütçe-sekreteryaya sorununun çözülmesi gerektiği, **Bakan ve Müsteşarın Kurulda yer almalarının yürütmenin HSYK üzerinde etkisine neden olduğu**, HSYK kararlarına karşı yargı yolu ve etkili başvuru yolu öngörülmesi gerektiği, **Teftişin açıkça HSYK'ya bağlı olması gerektiği**, yargıç ve savcı eğitimlerinin Adalet Bakanlığınca yapılmaması gerektiği, Türkiye Adalet Akademisinin tam anlamıyla özertleştirilmesinin zorunlu olduğu ısrarla vurgulanarak, Adli Tıp Kurumu üzerindeki Adalet Bakanlığı yetkilerinin eleştiri konusu edilmesine, bilirkişilik kurumunun sorgulanmasına rağmen, bu konularda hiçbir esaslı düzenleme çabası gösterilmezken tam tersine bu konularda YARSAV'ın Danıştay ve idare mahkemelerinde açmış olduğu davalar sonucunda verilen iptal kararlarını bertaraf edici faaliyette bulunulduğu görülmekteyken, AB ilerleme raporlarında açık eleştiri konusu yapılan ve tüm meslektaşlarımızca da benimsenen öncelikli düzenlemeler üzerinde durulmayarak, hiçbir mantıklı yanı bulunmayan Danıştay ve Yargıtay üyeliklerinin süreli olması ve bir daha da seçilememeleri gibi önerilerin, meslektaşlarımızın büyük çoğunluğunca (aslında en fazla %10'unun çoğunluğunca) kabul edildiğini düşünmek pek mantıklı görünmemektedir. Kaldı ki anket formunda süre de telaffuz edilmemektedir. Örneğin Anayasa hükmü görev süresi beş yıldır şeklinde düzenlenirse anayasa hükmü doğrultusunda beş yıl sonra tüm yüksek yargı organlarının üye yapısı değişecektir. Oysa ki yüksek yargının en temel görevi içtihat oluşturan mekanizmalar olmasıdır burada görevli üyelerin sürekli değişen bir sisteme tabi olmaları halinde kurumsal hafıza nasıl oluşacak, nasıl içtihat makamı olunacaktır, ayrıca yüksek mahkeme üyeliklerinden ayrılan kişiler nerede hangi unvan ve yetkilerle istihdam edilecektir. Bunu anlayabilmek en azından benim açımdan mümkün görünmemektedir. Kaldı ki böyle bir önerinin ne gibi bir faydası veya avantajı olacağını da anlamış değilim.

Bu tezat yukarıda da belirttiğim üzere ankete katılımı son derece azaltmıştır. Maalesef meslektaşlarımızın çok büyük bir çoğunluğu nezdinde Adalet Bakanlığı'nın tek yönlendirici olduğu bir reform çalışmasının gerçekte reform değil yargı erkini yasama ve yürütme erkine daha fazla etkisi altına alma sonucu doğuracağı yönünde yaygın ve uygulamalarla sürekli desteklenen bir inancı bulunmakta, bu dahi tek başına yapılacak reform çalışmalarının inandırıcılığını kaybetmesine yol açmaktadır.

Eğer samimi olarak yargı reformu amaçlanıyorsa sürekli hedef olarak gösterilen katılımcılık ve şeffaflık bu reform çalışmaları sırasında da sağlanmalı, göz boyama amaçlı faaliyetlerden uzak durularak gerçek sorunların giderimi amaçlanmalı. Yargı mensuplarının yürütme erkine karşı duydukları güvende meydana gelen tahribat giderilmelidir. Aksi takdirde hiçbir çalışmanın başarıya ulaşması mümkün değildir.

Saygılarımla.

Fetih SAYIN

Ek _____: Yargı Reformu Çerçevesinde Kurumsal Yönetim Seminer Programı

Yargı Reformu Çerçevesinde Kurumsal Yönetim Semineri

Program

16 NİSAN 2009

- 09.30-09.50 Açılış Konuşmaları
Kenan Özdemir, Kanunlar ve Kurullar Genel Müdürü
Adalet Bakanlığı
Ulrika Richardson – Golinski, UNDP Daimi Temsilci Yardımcısı
- 09.30-09.50 Proje Hakkında Sunum
Seher Alacacı, UNDP Proje Sorumlusu
- 10.00-11.00 Anket Sonuçlarının Açıklanması
Dr. Leyla Şen UNDP Demokratik Yönetişim Programı Md.
- 11.00-11.30 Kahve Arası
- 11.30-12.15 Polonya’da Avrupa Birliğine Üyelik Sürecinde Yapılan Yargı Reformuna İlişkin Çalışmalar, İgor Dzioluk, Polonya Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
Polonyadaki Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu’nun Rolü ve Yapısı
Ryszard Pek Polonya Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başkan Yrd.
- 12.30-14.00 Öğle Yemeği
- 14.00-15.00 Panel-Yargı Reformu Sürecinde Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
Panel Başkanı: Prof. Dr. Levent Köker , Gazi Üniversitesi İİBF
Panelistler: Prof. Dr. Yavuz Atar, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Doç. Dr. Yusuf Şevki Hakyemez, Gazi Üniversitesi İİBF
Larry Taman, Uluslararası Uzman
- 15.00-15.15 Soru&Cevap
- 15.15-15.30 Kahve Arası
- 15.30-16.30 Panel- Yargı Reformu Sürecinde Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (Devam)
- 16.30-16.45 Soru&Cevap

17 NİSAN 2009

- 09.30-10.30 Panel:Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi
Panel Bşk: Prof. Dr. Mithat Sancar Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Panelistler: Prof. Dr. Mithat Sancar, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Eylem Ümit Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Larry Taman, Uluslararası Uzman
- 10.30-10.45 Soru&Cevap
- 10.45-11.00 Kahve Arası
- 11.00-12.00 Panel: Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi (Devam)
- 12.00-12.15 Soru&Cevap
- 12.15-12.30 Kapanış